

**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника»**

Кафедра теоретичної і прикладної економіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи
Михайлишин Г.Й.

“30” серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У БІЗНЕСІ

Галузь 07 "Управління та адміністрування"

Спеціальність

076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"

факультет економічний
(назва інституту, факультету, відділення)

Івано-Франківськ – 2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни (РПНД) «Управлінський облік у бізнесі» для студентів, які навчаються за освітньою програмою Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"; Галузь 07 "Управління та адміністрування" спеціальність 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" ОР «бакалавр» (вступ на основі диплому молодшого спеціаліста); - 2019 р. - 22 с.

Розробник:

Пилипів Надія Іванівна

доктор економічних наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теоретичної і прикладної економіки

Протокол від "29" серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри теоретичної і прикладної економіки

_____ (Пилипів Н.І.)
 (підпис) (прізвище та ініціали)
 " ____ " _____ 2019 року

Схвалено Науково-методичною радою економічного факультету.
 Протокол від "29" серпня 2019 р., № 1

" ____ " _____ 2019 р.
 Голова _____ (Гнатюк Т.М.)
 (підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь 07 "Управління та адміністрування" Спеціальність 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): _____	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень: <u>бакалавр</u>	30 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	8 год.
		Лабораторні	
		_ _ год.	_ _ год.
		Самостійна робота	
		120 год.	162 год.
Індивідуальні завдання: _ _ _ год.			
Вид контролю: <u>екзамен</u> _____			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 60 / 120

для заочної форми навчання – 18 / 162

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Управлінський облік у бізнесі» є формування системи знань з організації та методики управлінського обліку й механізму використання інформації, що формується в його системі в процесі прийняття управлінських рішень.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Управлінський облік у бізнесі» є

- вивчення принципів і методів управлінського обліку,
- його місця і ролі в управлінні діяльністю підприємства;
- набуття вмінь застосувати відповідні методи та прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання собівартості продукції з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

1.3. **Цілі** навчальної дисципліни згідно з вимогами освітньої програми:

1. *Студент повинен знати:*

- теоретичні основи організації управлінського обліку, його сутність, задачі та функції;
- суть поняття витрати та характер поведінки витрат при змінах обсягу діяльності підприємства;
- класифікацію витрат з метою прийняття управлінських рішень і контролю за виконанням завдань в процесі бізнес-адміністрування;
- сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання;
- систему обліку та калькулювання собівартості за повними та змінними витратами;
- порядок обліку і калькулювання за нормативними витратами;
- суть аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку та припущення, які є в його основі;
- суть релевантного підходу до управління та релевантності облікової інформації;
- теоретичні основи бюджетування: суть та класифікацію бюджетів;

2. *Студент повинен уміти:*

- використовувати теоретичні знання щодо ведення управлінського обліку із врахуванням технологічних і організаційних особливостей підприємств та організовувати управлінський облік на підприємстві за центрами відповідальності;
- застосовувати методи визначення функції витрат;
- застосовувати на практиці методику відображення в управлінському обліку витрат, доходів і фінансових результатів діяльності підприємства;
- формувати собівартість продукції виходячи із потреб управління;
- застосувати сучасні методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг);
- здійснювати калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (ABC-метод);

- застосовувати на практиці аналітичні та контрольні можливості системи «директ-костинг»;
- визначати точку беззбитковості різними методами та здійснювати розрахунок обсягу діяльності необхідного для бажаного прибутку;
- використовувати аналіз «витрати – обсяг – прибуток» в процесі прийняття рішень;
- аналізувати типові варіанти альтернативних рішень: виробляти або купувати, прийняття або відмова від спеціального замовлення, припинення діяльності неприбуткового сегмента тощо;
- формувати бюджет продаж, бюджет виробництва, бюджет придбання і використання матеріалів, бюджет трудових витрат, бюджет загальновиробничих витрат, бюджет адміністративних витрат і витрат на збут;
- здійснювати контроль за виконанням бюджетів.

3. Студент повинен мати навички:

- використовувати базові знання й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
- застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій.
- проявляти ініціативу і підприємливість в різних напрямках професійної діяльності, брати відповідальність за результати.
- здійснювати планування та розробку стратегій економічного і соціального розвитку.

використовувати на практиці теоретичні положення для здійснення організаційних та контрольних заходів у сфері прикладної економіки. Уміння спілкуватись з використанням професійної термінології, включаючи усну та письмову комунікацію українською мовою.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ У БІЗНЕСІ ТА ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

ТЕМА 1. СУТЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ У БІЗНЕСІ, ЙОГО МЕТА ТА ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ

1. Сутність управлінського обліку та його роль в процесі управління бізнесом.
2. Предмет, метод та завдання управлінського обліку.
3. Принципи та функції управлінського обліку.
4. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку як складових облікової системи підприємства.
5. Організація управлінського обліку на підприємстві.
6. Управлінський облік в системі рахунків (інтегрована та автономна системи).

ТЕМА 2. СУТЬ ВИТРАТ, ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕДІНКИ ВИТРАТ

1. Суть витрат та їх роль в управлінському обліку.
2. Класифікація витрат підприємства згідно вимог законодавства.
3. Мета і напрями класифікації витрат в управлінському обліку.
4. Моделі поведінки витрат.
5. Визначення функції витрат.

ТЕМА 3. СКЛАД ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА ЇХ ОБЛІК

1. Загальна характеристика виробничих витрат
2. Характеристика загальновиробничих витрат, їх облік та розподіл
3. Облік незавершеного виробництва і обчислення фактичної собівартості готової продукції

ТЕМА 4. СУТНІСТЬ СОБІВАРТОСТІ ТА МЕТОДИ ОБЛІКУ ВИТРАТ Й КАЛЬКУЛЮВАННЯ

1. Суть собівартості та завдання калькулювання собівартості продукції.
2. Об'єкти обліку та об'єкти калькулювання.
3. Види собівартості.
4. Розподіл непрямих витрат
5. Класифікація методів обліку витрат на виробництво
6. Види калькуляцій

Тема 5. СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЗА ПОВНИМИ ВИТРАТАМИ

1. Особливості системи обліку та калькулювання собівартості продукції за повними витратами.
2. Позамовний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції
3. Попроцесний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції
4. Попередільний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції
5. Суть калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (АВС-метод, поопераційний метод калькулювання).
6. Зведений облік витрат на виробництво і складання звітної калькуляції собівартості продукції (робіт, послуг)

ТЕМА 6. СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЗА НЕПОВНИМИ ВИТРАТАМИ (ЗМІННИМИ ВИТРАТАМИ)

1. Особливості системи обліку та калькулювання за змінними (неповними) витратами.
2. Порядок формування собівартості за методом «директ-костинг»

ТЕМА 7. ОБЛІК І КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЗА НОРМАТИВНИМИ ВИТРАТАМИ

1. Значення системи обліку та калькулювання собівартості продукції за нормативними витратами.
2. Організація нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.
3. Методи виявлення відхилень від норм матеріальних витрат.
4. Система «стандарт-кост» – особливості обліку витрат і калькулювання собівартості та переваги їх використання.
5. Аналіз відхилень від нормативів та їх впливу на прибуток.
6. Порівняльна характеристика вітчизняного нормативного методу і зарубіжного стандарт-косту.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В РАМКАХ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ У БІЗНЕСІ

ТЕМА 8. АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ «ВИТРАТИ-ОБСЯГ-ПРИБУТОК»

1. Суть аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток» та його моделі.
2. Визначення точки беззбитковості. Методи аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток».
3. Поріг рентабельності та маржинальний запас міцності.
4. Застосування методу «витрати – обсяг – прибуток» для визначення бажаного рівня обсягу реалізації і прибутку.
5. Обмеження й передумови, які слід ураховувати при застосуванні аналізу «витрати – обсяг діяльності – прибуток»

ТЕМА 9. АНАЛІЗ РЕЛЕВАНТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

1. Прийняття рішення та релевантність облікової інформації.
2. Аналіз варіантів альтернативних рішень.
4. Методика диференціального аналізу за типовими короткостроковими рішеннями.
3. Оптимальне використання ресурсів за умов обмежень
1. Прийняття рішення і релевантність облікової інформації.

ТЕМА 10. БЮДЖЕТУВАННЯ І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ

1. Сутність бюджетування і види бюджетів (кошторисів), що складаються на підприємстві.
2. Порядок складання та взаємоузгодження бюджетів.
3. Контроль за виконанням бюджетів та аналіз відхилень.

ТЕМА 11. ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ Й ВНУТРІШНЯ ЗВІТНІСТЬ

1. Центри відповідальності та об'єктивна необхідність децентралізації управління.
2. Облік і контроль витрат і доходів за центрами відповідальності.

3. Типи центрів відповідальності.
4. Внутрішня звітність.
5. Трансфертне ціноутворення.

ТЕМА 12. СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

1. Суть стратегічного управлінського обліку.
2. Інструменти стратегічного управлінського обліку.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управлінського обліку у бізнесі та процесу формування собівартості продукції												
Тема 1. Суть управлінського обліку у бізнесі, його мета та основи організації	14	2	2	-	-	10	12	-	-	-	-	12
Тема 2. Суть витрат, їх класифікація та методи дослідження поведінки витрат	14	2	2	-	-	10	18	2	2	-	-	14
Тема 3. Склад витрат виробництва та їх облік	16	3	3	-	-	10	18	2	2	-	-	14
Тема 4. Сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання	18	4	4	-	-	10	18	2	2	-	-	14
Тема 5. Системи обліку та калькулювання за повними витратами	18	4	4	-	-	10	16	1	1	-	-	14
Тема 6. Системи обліку та калькулювання за неповними витратами (змінними витратами)	14	2	2	-	-	10	14	-	-	-	-	14
Тема 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами	14	2	2	-	-	10	14	-	-	-	-	14
Разом за змістовим модулем 1	108	19	19	-	-	70	110	7	7	-	-	96
Змістовий модуль 2. Контроль та оцінка результатів діяльності підприємств в рамках системи управлінського обліку у бізнесі												
Тема 8. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»	16	3	3	-	-	10	20	2	-	-	-	18
Тема 9. Аналіз релевантної інформації для	14	2	2	-	-	10	12	-	-	-	-	12

прийняття управлінських рішень												
Тема 10. Бюджетування і контроль витрат	14	2	2	-	-	10	14	1	1	-	-	12
Тема 11. Облік і контроль за центрами відповідальності й внутрішня звітність	14	2	2	-	-	10	12	-	-	-	-	12
Тема 12. Стратегічний управлінський облік	14	2	2	-	-	10	12	-	-	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	72	11	11	-	-	50	70	3	1	-	-	66
Усього годин	180	30	30	-	-	120	180	10	8	-	-	162

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1.	Тема 1. Суть управлінського обліку у бізнесі, його мета та основи організації	2	
2.	Тема 2. Суть витрат, їх класифікація та методи дослідження поведінки витрат	2	2
3.	Тема 3. Склад витрат виробництва та їх облік	3	2
4.	Тема 4. Сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання	4	2
5.	Тема 5. Системи обліку та калькулювання за повними витратами	4	1
6.	Тема 6. Системи обліку та калькулювання за неповними витратами (змінними витратами)	2	
7.	Тема 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами	2	
8.	Тема 8. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»	3	2
9.	Тема 9. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень	2	
10.	Тема 10. Бюджетування і контроль витрат	2	1
11.	Тема 11. Облік і контроль за центрами відповідальності й внутрішня звітність	2	
12.	Тема 12. Стратегічний управлінський облік	2	
	Разом	30	10

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	Тема 1. Суть управлінського обліку у бізнесі, його мета та основи організації	2	-

2	Тема 2. Суть витрат, їх класифікація та методи дослідження поведінки витрат	2	2
3	Тема 3. Склад витрат виробництва та їх облік	3	2
4	Тема 4. Сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання	4	2
5	Тема 5. Системи обліку та калькулювання за повними витратами	4	1
6	Тема 6. Системи обліку та калькулювання за неповними витратами (змінними витратами)	2	-
7	Тема 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами	2	-
8	Тема 8. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»	3	
9	Тема 9. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень	2	-
10	Тема 10. Бюджетування і контроль витрат	2	1
11	Тема 11. Облік і контроль за центрами відповідальності й внутрішня звітність	2	-
12	Тема 12. Стратегічний управлінський облік	2	-
Разом		30	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1.	Тема 1. Суть управлінського обліку у бізнесі, його мета та основи організації	10	12
2.	Тема 2. Суть витрат, їх класифікація та методи дослідження поведінки витрат	10	14
3.	Тема 3. Склад витрат виробництва та їх облік	10	14
4.	Тема 4. Сутність собівартості та методи обліку витрат й калькулювання	10	14
5.	Тема 5. Системи обліку та калькулювання за повними витратами	10	14
6.	Тема 6. Системи обліку та калькулювання за неповними витратами (змінними витратами)	10	14
7.	Тема 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами	10	14
8.	Тема 8. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»	10	16
9.	Тема 9. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень	10	12
10.	Тема 10. Бюджетування і контроль витрат	10	12
11.	Тема 11. Облік і контроль за центрами відповідальності й внутрішня звітність	10	12
12.	Тема 12. Стратегічний управлінський облік	10	14
Разом		120	162

Самостійна робота студентів – невід'ємна складова частина навчального процесу, яка відіграє важливу роль у процесі формування майбутнього спеціаліста.

Мета самостійної роботи – набуття навичок щодо вирішення конкретних практичних завдань і використання отриманих знань у подальшій практичній діяльності.

Самостійна робота студентів при вивченні курсу складається з різних її видів:

- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
- вивчення нормативно-правових актів України;
- підготовка до виступу на семінарському (практичному) занятті;
- завершення розпочатих на практичних заняттях завдань, передбачених робочою програмою курсу;
- відвідування консультацій (індивідуальних та групових);
- написання індивідуальних завдань;
- підготовку до проведення контрольних заходів;
- опрацювання матеріалу розміщеного в системі дистанційного навчання.

Підготовка до лекційного заняття передбачає обов'язкове вивчення матеріалу попередньої лекції і ознайомлення з матеріалами наступної лекції (підручники, посібники).

Підготовка до семінарських (практичних) занять передбачає обов'язкове вивчення теоретичного матеріалу з метою подальшого застосування знань на практичних заняттях, у наступній практичній діяльності. При підготовці до заняття відповідної теми необхідно детально вивчити конспект лекції, підручник (навчальний посібник) і законспектувати основні положення нормативно-правових актів, що їх рекомендує викладач.

Виконувати завдання необхідно в такій послідовності: ознайомитись із завданням і вивчити його умову; визначити методи (прийоми) розв'язання кожної конкретної господарської ситуації; безпосередньо почати розв'язувати завдання; обґрунтувати висновки і пропозиції згідно з отриманими результатами; виконане завдання належно оформити в зошиті; захистити завдання (якщо це встановлено робочою програмою дисципліни) відповідно до встановленого графіка самостійної роботи. Якщо передбачений програмою обсяг завдань студент не виконав і не захистив, то до іспиту його не допускають.

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання виконується студентом у формі Домашньої контрольної роботи (ДКР) з даного курсу і є підсумковим завданням, яке спрямоване на вдосконалення навичок самостійної роботи із закріпленням тих знань, які були отримані під час його викладання.

Завдання Домашньої контрольної роботи студенти отримують на початку семестру. Завдання розподіляються відповідно до списку студентів у журналі обліку академгрупи. Контрольна робота передбачає складання планової калькуляції виробничої собівартості по окремих видах продукції, обчислення їх фактичної собівартості та складання звітних калькуляцій, а також аналіз впливу

факторів на рівень фактичних витрат та на собівартість кожного виду продукції. Оцінювання роботи виконується за бальною системою.

Ще одним типом індивідуального завдання, яке виконується в межах вивчення дисципліни Управлінський облік є підготовка наукової доповіді. Типовий перелік тем наукових доповідей:

Тематика наукових повідомлень з дисципліни “Управлінський облік у бізнесі”

1. Місце й роль обліку в управлінні бізнесом.
2. Підходи до трактування економічної суті поняття витрати.
3. Роль витрат у забезпеченні ефективності функціонування підприємств.
4. Історія виникнення та розвитку управлінського обліку.
5. Порядок формування собівартості за методом “директ-костинг”: простий та розвинутий “директ-костинг”.
6. Система “стандарт-кост” - особливості обліку витрат і калькулювання собівартості та переваги їх використання.
7. Методи управління витратами (директ-костинг, абсорпшин костинг, метод ABC).
8. Методи управління витратами (стандарт-кост, CVP-аналіз, таргет костинг).
9. Методи управління витратами (кайзен-костинг, бенчмаркінг витрат).
10. Система управління “якраз вчасно” (Just in Time).
11. Трансакційні витрати: сутність і передумови формування.
12. Класифікація трансакційних витрат підприємства.
13. Трансфертне ціноутворення в управлінському обліку.
14. Суть управлінської (внутрішньогосподарської) звітності та вимоги до неї.
15. Центри відповідальності та об’єктивна необхідність децентралізації управління
16. Суть планування, його призначення та види планів.
17. Стратегічний управлінський облік.
18. Дослідження проблем управлінського обліку в наукових журналах.

10. Методи навчання

За джерелом передачі та сприймання навчальної інформації використовуються такі методи:

- словесні (розповідь-пояснення, бесіда, лекції, презентації, семінари-дискусії);
- наочні (ілюстрація з використанням ММП);
- практичні (розв’язування задач, написання економічних диктантів, тестів);
- ділові ігри.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемний виклад, частково-пошуковий метод та дослідницький методи.

11. Методи контролю

Усне опитування, тестування, самостійне розв'язування задач, заслуховування доповідей, домашня контрольна робота, залік.

Критерії оцінювання рівня знань на практичних заняттях, при виконанні самостійних та індивідуальних завдань:

5 балів – коли студент дає обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді на запитання, рішення задач правильні, демонструє знання навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, наводить узагальнення і висновки, був присутній на лекціях і практичних заняттях має конспект;

4 бали – коли студент знає викладений матеріал на “відмінно”, але ним допущені незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, розрахунків, коли за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Присутність на лекціях і практичних заняттях обов'язкова;

3 бали – коли студент дає неправильну відповідь на одне запитання або на всі запитання дає малообґрунтовані, невичерпні відповіді, припускається грубих помилок у розрахунках і тільки за допомогою викладача може виправити допущені помилки. При цьому враховується наявність конспекту.

2 бали – коли студент дає неправильні відповіді на 2-3 запитання, припускається грубих помилок у розрахунках і не може їх виправити, має конспект за темою завдання.

1 бал – студент отримує за умови, якщо не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі; відсутні логічна послідовність висловлювань та зміст відповіді; виконане завдання містить багато помилок, що заважають розумінню загального змісту, не має конспекту.

0 балів – відповідь відсутня.

Програмові вимоги з дисципліни «Управлінський облік у бізнесі»

1. Сутність управлінського обліку та його роль в процесі управління
2. Предмет, метод та завдання управлінського обліку у бізнесі
3. Принципи та функції управлінського обліку
4. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку як складових облікової системи підприємства
5. Організація управлінського обліку на підприємстві
6. Управлінський облік в системі рахунків (інтегрована та автономна системи)
7. Суть витрат та їх роль в управлінському обліку
8. Класифікація витрат підприємства згідно вимог законодавства
9. Мета і напрями класифікації витрат в управлінському обліку
10. Моделі поведінки витрат.
11. Визначення функції витрат.
12. Загальна характеристика виробничих витрат
13. Характеристика загальноновиробничих витрат, їх облік та розподіл

- 14.Облік незавершеного виробництва і обчислення фактичної собівартості готової продукції
- 15.Суть собівартості та завдання калькулювання собівартості продукції.
- 16.Об'єкти обліку та об'єкти калькулювання.
- 17.Види собівартості.
- 18.Розподіл непрямих витрат
- 19.Класифікація методів обліку витрат на виробництво
- 20.Види калькуляцій
- 21.Особливості системи обліку та калькулювання собівартості продукції за повними витратами.
- 22.Позамовний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції
- 23.Попроцесний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції
- 24.Попередільний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції
- 25.Суть калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (АВС-метод, поопераційний метод калькулювання).
- 26.Зведений облік витрат на виробництво і складання звітної калькуляції собівартості продукції (робіт, послуг)
- 27.Особливості системи обліку та калькулювання за змінними (неповними) витратами.
- 28.Порядок формування собівартості за методом «директ-костинг»
- 29.Значення системи обліку та калькулювання собівартості продукції за нормативними витратами.
- 30.Організація нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.
- 31.Методи виявлення відхилень від норм матеріальних витрат.
- 32.Система «стандарт-кост» – особливості обліку витрат і калькулювання собівартості та переваги їх використання.
- 33.Аналіз відхилень від нормативів та їх впливу на прибуток.
34. Порівняльна характеристика вітчизняного нормативного методу і зарубіжного стандарт-косту.
- 35.Мета аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток».
- 36.Визначення точки беззбитковості. Методи аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток».
- 37.Поріг рентабельності та маржинальний запас міцності.
- 38.Застосування методу «витрати – обсяг – прибуток» для визначення бажаного рівня обсягу реалізації і прибутку.
- 39.Обмеження й передумови, які слід ураховувати при застосуванні аналізу «витрати – обсяг діяльності – прибуток»
- 40.Прийняття рішення та релевантність облікової інформації.
- 41.Аналіз варіантів альтернативних рішень.
- 42.Методика диференціального аналізу за типовими короткостроковими рішеннями.
- 43.Оптимальне використання ресурсів за умов обмежень

44. Прийняття рішення і релевантність облікової інформації.
45. Сутність бюджетування і види бюджетів (кошторисів), що складаються на підприємстві.
46. Порядок складання та взаємоузгодження бюджетів.
47. Контроль за виконанням бюджетів та аналіз відхилень.
48. Центри відповідальності та об'єктивна необхідність децентралізації управління.
49. Облік і контроль витрат і доходів за центрами відповідальності.
50. Типи центрів відповідальності.
51. Внутрішня звітність.
52. Трансфертне ціноутворення.
53. Суть стратегічного управлінського обліку.
54. Інструменти стратегічного управлінського обліку.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

2 семестр – нормативна дисципліна “**Управлінський облік у бізнесі**” для спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» складається з **4 видів (форм) контролю за поточною і самостійною роботою студентів**, має загальний обсяг 180 години (30 год лекцій, 30 год практичних), **підсумкова форма контролю** – екзамен.

Загальна підсумкова оцінка за поточну і самостійну роботу (50 балів) студентів складається за методикою нагромадження балів за результатами поточного контролю знань, тестування, перевірки навиків у розв’язуванні задач, написання і захисту домашньої контрольної роботи, виконання іншої самостійної (індивідуальної) роботи студентами.

На іспиті максимально можна отримати 50 балів.

Підсумкова оцінка за вивчення дисципліни формується шляхом додавання балів поточної успішності та самостійної (індивідуальної) роботи до балів, отриманих на іспиті переводиться у відповідні шкали оцінок згідно з Положенням про порядок оцінювання знань студентів ПНУ.

Розподіл балів, які отримують студенти д.ф.н.

Поточна та самостійна (індивідуальна) робота												Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2				50	100
T 1	T 1	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12		
Поточний контроль – 20 балів Контрольні роботи – 15 балів Самостійна робота – 5 балів Індивідуальна робота – 10 балів Всього - 50 балів													

T1, T2 ... – теми змістових модулів

Розподіл балів, які отримують студенти з.ф.н.

Поточна та самостійна (індивідуальна) робота											Екзамен	Сума	
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2				50	100	
T 1	T 1	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11			T 12
Поточний контроль – 20 балів Самостійна робота – 15 балів Індивідуальна робота – 15 балів Всього - 50 балів													

T1, T2 ... – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма дисципліни «Управлінський облік у бізнесі».
2. Робоча навчальна програма дисципліни «Управлінський облік у бізнесі».
3. Опорний конспект лекцій.
4. Методичні вказівки щодо виконання контрольної роботи з дисципліни «Управлінський облік у бізнесі» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Пилипів Н.І.

5. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни “Управлінський облік ” (для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 071 “Облік і оподаткування”) / Пилипів Н.І., Максимів Ю.В., П’ятничук І.Д.

6. Презентаційні матеріали до лекцій.

7. Тестові завдання для контролю поточної успішності з дисципліни «Управлінський облік».

8. Контрольні (самостійні) роботи.

9. Екзаменаційні білети з дисципліни.

10. Комплексні контрольні роботи (ККР).

14. Рекомендована література

1. Основна література

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. № 996-XIV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] : сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 “Запаси” [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 “Витрати” [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

5. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу – <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

6. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на собівартість виробництва продукції (робіт, послуг) у промисловості та на ефективність роботи підприємств [Текст] / Н. М. Григор, О. В. Крехівський, Н. Л. Ніколаєнко [та ін.] : [Держ. ін.-т комплексних техніко-економічних досліджень М-ва промислової політики України]. – К, 2008. – 407 с.

7. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості [Текст] ; затв. наказом М-ва промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373. – Київ : ДП “Інформаційно-аналітичне агенство”, 2007. – 305 с.

8. Атамас П. Й. Управлінський облік. Навчальний посібник. / П. Й. Атамас. – Д.-К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 440 с.

9. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, З. Ф. Канурна, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевська; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2005.

– 480 с.

10. Управлінський облік : навчально-практичний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп., / О. М. Брадул, В. А. Шепелюк. – К.: Кондор, 2017. – 352 с.

11. Голов С. Ф. Управлінський облік. Підручник. / С. Ф. Голов. – К.: Центр навчальної літератури, 2018. – 400 с.

12. Добровський В. М. Управлінський облік : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. / В. М. Добровський, Л. В. Гнилицька, Р. С. Коршикова; за ред. В. М. Добровського. – К.: КНЕУ, 2003. – 235 с.

13. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посіб. / В. В. Сопко. – К.: КНЕУ, 2006. – 526 с.

14. Нападовська Л.В. Управлінський облік [Текст] : підруч. для вузів / Л.В. Нападовська. – 2-ге вид., доопрац. та допов.– К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010.– 648 с.

15.

16. Лишиленко О. В. Бухгалтерський управлінський облік: Навч. посібник./ О. В. Лишиленко. – К. : ЦУЛ, 2004. – 254 с.

17. Партин Г.О. Управлінський облік : підручник / [Г.О. Партин ... [та ін.]; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 279 с.

18. Радецька Л. П. Управлінський облік [Текст]: навчальний посібник. / Л. П. Радецька, Л. В. Овод. – К. : Академія, 2007. – 352 с.

19. Чернелевський Л.М. Управлінський облік на підприємствах харчової промисловості: Навч. посіб. / Л. М. Чернелевський. – К. : Пектораль, 2005. – 364 с.

20. Чебанова Н.В. Управлінський облік : навчальний посібник / Н.В. Чебанова, Л.Є. Ревуцька ; Український державний університет залізничного транспорту. - Харків : УкрДУЗТ, 2016. - 218 с.

21. Фаріон І. Д. . Управлінський облік [Текст]: навчальний посібник. / І.Д. Фаріон, Т.М. Писаренко. – К.: Центр навчальної літератури. - 2017. – 792 с.

Додаткова література

1. Апчерч А. Управленческий учет: принципы и практика [Текст] / А. Апчерч; Пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 952 с.

2. Бандура З.Л. Облік і аналіз в системі стратегічного управління підприємством : монографія / З.Л. Бандура, В.Р. Шевчук, Л.В. Семенюк ; за науковою редакцією О.М. Ковалюка ; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. - 247 с.

3. Вахрушина М. А. Бухгалтерский управленческий учет : учеб. для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / М. А. Вахрушина. – 8(е изд., испр. – М. : Издательство «Омега-Л», 2010. – 570 с.

4. Гаррисон Р. Управленческий учет // Гаррисон Р., Норин Э., Брюэр П. – 12-е изд. / Пер. с англ. под ред. М. А. Карлика. – СПб.: Питер, 2010. – 592 с.

5. Ганін В.І. Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного

менеджменту : навчальний посібник / [В.І. Ганін, С.О. Кузнецова, І.М. Клімович] ; Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. Харків : ЛІДЕР, 2017. - 264 с.

6. Войнаренко М.П. Управлінський облік : [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / М. П. Войнаренко, Л. П. Радецька, Л. В. Овод. Хмельницький національний університет, 2013. – 363 с.

7. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет [Текст] : Учебн. пособие для вузов / К. Друри; пер. с англ. под ред. Н. Д. Эриашвили; предисловие проф. П. С. Безруких. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1998.– 783 с.

8. Ивашкевич В. Б. Бухгалтерский управленческий учет [Текст] : учеб. для вузов / В.Б. Ивашкевич. – М. : Экономиста, 2004. – 638 с.

9. Козаченко Г.В. Управління затратами підприємства / Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Л. Ю. Хлапъонов, Г. А. Макухін. – Монографія. – Київ: Лібра, 2007. – 320 с

10. Управленческий учет: учеб. пособие / под. ред. проф. Я. В. Соколова. – Москва: Магистр, 2010. – 428 с.

11. Пилипів Н.І. Облік і контроль затрат на газотранспортних підприємствах [Текст] : Монографія / Н. І. Пилипів. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2007. – 364 с.

12. Панасюк В.М. Витрати виробництва: управлінський аспект. Монографія. – Тернопіль: Астон, 2005. –288 с

13. Райан Б. Стратегический учет для руководителей / Пер. с англ. под ред. В. А. Микрюкова. – М. : Аудит, ЮНИТИ., 1998. – 616 с.

14. Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет управленческий аспект: Пер. с англ. / Под ред. Я.В.Соколова.- М.: Финансы и статистика, 1995.- 416 с: ил. – (Серия по бухгалтерскому учету и аудиту).

15. Уорд К. Стратегический управленческий учет: Пер. с англ. - М, ЗАО “Олимп-Бизнес”, 2002. - 448 с.

16. Ward K. Strategic Management Accounting / K. Ward. – Routledge, 1992. – 320 p.

17. Management Accounting in Support of the Strategic Management Process [Електронний ресурс] / Certified Institute for Management Accounting // CIMA Executive Summary Report. – 2005. – Vol. 11. – Issue 1. – Режим доступу : http://www.cimaglobal.com/Documents/Thought_leadership_docs/Management%20and%20financial%20accounting/Academic-Research-Report-Strategic-Management-Process.pdf.

18. Шайкан А. В. Бухгалтерський облік у прийнятті управлінських стратегічних рішень : [моногр.] / А. В. Шайкан. – К. : КНЕУ, 2009. – 303 с.

19. Шевчук В. Р. Стратегічний управлінський облік : Навч. посібник [для студ. вищ. навч. Закл.] / В.Р. Шевчук ; за ред. О. М. Ковалюка. - К.: Алерта, 2009. - 176 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/>
2. Вісник податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/>
3. Всеукраїнська професійна газета «Все про бухгалтерський облік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vobu.com.ua/>
4. Кабінет міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>
5. Фінансово-бухгалтерський портал «Дебет-Кредит» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dtkt.com.ua/>